

Vergaderjaar 2003–2004

19 637

Vluchtelingenbeleid

Nr. 815

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 19 mei 2004

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft op 27 april 2004 overleg gevoerd met minister Verdonk voor Vreemdelingenzaken en Integratie over:

- **de brief d.d. 11 maart 2004 inzake de Rapportage Vreemdelingenketen 2003 (19 637, nr. 805);**
- **de brief d.d. 19 maart 2004 inzake het Advies van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken over de eenmalige regeling (19 637, nr. 807);**
- **de brief d.d. 14 april inzake gedwongen terugkeer van Somaliëse asielzoekers (19 637, nr. 812).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Van Fessem** (CDA) zegt dat bij de asielstroom het grote aantal aanvragen met onbekende nationaliteiten opvalt. Vaststelling van de nationaliteit vergt nader onderzoek. Verstoot dit de AC-(Aangemeld Centrum)procedure? Geeft men geen nationaliteit op omdat men eerder naar een OC (Opvang Centrum) wordt doorgestuurd en men aldus langer kan blijven? De basisvoorziening Vreemdelingen eist voor registratie de nationaliteit. Kan deze eis achterwege worden gelaten als dit tot problemen leidt? Hoe verloopt de registratie «onbekend»? Hoe snel wordt de nationaliteit gevonden? Of gaat het om een registratieprobleem dat geen invloed heeft op de procedure?

Het aanbod reguliere zaken in het kader van de MVV (Machtiging tot Voorlopig Verblijf) is weer normaal na de overdracht van zaken van de Vreemdelingendienst aan de IND (Immigratie en Naturalisatie Dienst). Heeft dat echter weer niet tot een grotere voorraad geleid? Zijn de gemeenten inmiddels toegerust voor de naar hen door de IND overgedragen taken? De heer Van Fessem vraagt dit mede naar aanleiding van vragen van de collega's Wilders en Visser over perikelen in Roermond. Wat bedoelt de minister als het gaat om de overname van taken van de Vreemdelingendienst met de zin: de eerste indrukken zijn dat in het verleden niet altijd conform het beleid is gehandeld?

De afdoening van de MVV-aanvragen, vooral in bezwaar, verloopt nog steeds moeizaam. Hierover zijn veel klachten. De minister gaf met betrekking tot de referentenprocedure in het antwoord op schriftelijke vragen

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Klaas de Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (VVD), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Kant (SP), Wolfsen (PvdA), Azough (GroenLinks), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Nawijn (LPF), Griffith (VVD), Van der Laan (D66), Visser (VVD) en Lazrak (Groep Lazrak).

Plv. leden: Van Hijum (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Vergée (SP), Arib (PvdA), Karimi (GroenLinks), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Varela (LPF), Joldersma (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Van As (LPF), Örgü (VVD), Lambrechts (D66) en Rijpstra (VVD).

aan wat wordt gedaan om de snelheid van MVV-procedures te bevorderen. Wanneer wordt de nagestreefde termijn van drie maanden gehaald?

Het valt op dat onder «weigering grens», 2570 Ecuadorianen zijn tegengehouden. Hoe verklaart de minister dit hoge aantal dat zich ineens aan de Nederlandse grens meldt? Nog steeds houden uitgeprocedeerden veel plaatsen bezet van mensen die hier wel kunnen blijven. Dit is te gek voor woorden, maar het nieuwe terugkeerbeleid zou uitkomst moeten bieden. Klopt dit? De minister stelt dat forse gemeentelijke inspanningen nodig blijven. Heeft zij de indruk dat het de laatste tijd beter gaat?

Een aantal Angolese AMA's (Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers) is vrijwillig naar Angola teruggekeerd. Gebleken is dat het opvangtehuis nauwelijks wordt gebruikt omdat «de jongeren elders opvang hebben». Is dat versluisend taalgebruik om aan te geven dat ze weer bij hun ouders en familie zitten? Verontrustende berichten hierover verschenen in de dagbladen of weet de minister niet waar «elders» is? Is de commissie Leeftijdsonderzoek inmiddels geïnstalleerd? Staan privacyregels in de weg om vingerafdrukken af te nemen van alle kinderen die met of zonder ouders naar Nederland komen om asiel aan te vragen?

De heer Van Fessem wijst op ouders die met onbekende bestemming vertrekken, hun kinderen achterlaten en ze als AMA laten aanmelden. Wordt tegen deze ouders als zij worden getraceerd opgetreden, ook in strafrechtelijke zin? De minister schrijft dat terugkeercentra zullen dienen voor degenen die hun aanvraag onder de oude Vreemdelingenwet hebben ingediend. Worden uitgeprocedeerden die onder de nieuwe wet vallen nog steeds op straat gezet? Met andere woorden: worden voor deze mensen de terugkeercentra nu niet gebruikt maar in de toekomst wel? Kan de minister hierover duidelijkheid geven?

Bij de discussie van februari jl. over de motie-Lambrechts zei de minister dat omstandigheden van schrijnendheid te allen tijde en tot op het laatste moment kunnen worden ingebracht in de lokale terugkeerprojectgroepen. Die bekijken volgens de minister of er sprake is van schrijnendheid. Het lijkt niet verkeerd als gemeenten, als zij dat noodzakelijk vinden, door de projectgroep in staat worden gesteld om hun stem te laten horen, een en ander onder de kanttekening dat gemeenten zich nadrukkelijk moeten realiseren dat dit niet moet leiden tot het wekken van valse hoop voor gevallen waarbij geen nieuwe feiten of omstandigheden aan de orde zijn. Naar verluidt, onthouden burgemeesters nogal eens hun goedkeuring aan ontruimingen. Hoe gaat de minister hiermee om?

In haar brief van 13 april schrijft de minister met betrekking tot een brief van de president van Puntland dat zij openstaat voor mogelijkheden tot samenwerking. Wat gaat zij daadwerkelijk doen? Moet er geld op tafel komen? Wat betekent het concreet als Nederland in een voorkomend geval een Somaliër terugneemt wiens terugkeer uiteindelijk mislukt omdat hem de toegang tot Somalië wordt geweigerd? Krijgt hij dan opvang of krijgt hij een verblijfsvergunning, omdat het niet zijn schuld is dat hij niet kan terugkeren? Tot slot vraagt de heer Van Fessem naar de stand van zaken met betrekking tot de differentiatie van de leges.

De heer **Klaas de Vries** (PvdA) wijst op het rapport van de Algemene Rekenkamer met de titel «Waar blijft de tijd?» Daarin staat dat de visadienst van het departement er niet in slaagt om op tijd te beslissen, mede omdat een goede registratie en dossiervorming van aanvragen ontbreken. Kan de minister hierop commentaar geven?

Bij beroepszaken asiel en voorlopige voorzieningen stijgen de doorlooptijden, hetgeen het gevolg zou zijn van een minder aantal ingediende zaken ten opzichte van relatief veel oudere zaken die zijn afgedaan. Dit roept de vraag op of oudere zaken later worden afgehandeld. Uit de tabellen 27 e.v. van de rapportage blijkt dat bij het behandelen van MVV-Bezwaar meer dan 1000 zaken ouder dan een jaar zijn. Bij VVR

(Verblijfs Vergunning Regulier) zijn 3000 zaken ouder dan een jaar. Bij VVR-Bezwaar zijn er 3500 zaken ouder dan een jaar. Uit tabel 34, nog te behandelen Regulier Beroep, blijkt dat er nog 12 zaken vanaf 1999 en daarvoor liggen. In 2002 zijn het 33 zaken en in 2001, 588 zaken. Uit tabel 35, Regulier Beroep VoVo (Voorlopige Voorzieningen) blijken ook opzienbarende achterstanden. De heer De Vries wil hier de minister niet de schuld van geven, maar er ligt wel een commitment om de achterstanden weg te werken.

Er zijn, wat betreft de overname van taken van de Vreemdelingendienst door de IND, vele geluiden waaruit blijkt dat de bereikbaarheid van de IND buitengewoon slecht is. Ook zijn er grote achterstanden bij het verlengen van verblijfsvergunningen. Personen waarvan de pas niet tijdig kan worden verlengd, kunnen tegen bijbetaling van € 40, bovenop de verschuldigde leges van € 285, een tijdelijke verlenging kopen. De IND stelt dat het bekend is dat in veel gevallen de dienst het pasje niet op tijd gereed heeft, dat dit niet is goed te praten en dat er hard gewerkt wordt aan oplossing van het probleem. Dat de klant moet betalen omdat de IND niet op tijd de nieuwe VVTV (Voorwaardelijke Vergunning tot Verblijf) levert is op zichzelf vreemd, maar de dienst stelt dat hij daar niets aan kan doen en dat de goeden onder de slechten moeten lijden. De heer De Vries vindt dit onverteerbaar. Wil de minister het beleid van deze overheidsdienst toelichten?

Hij betreurt het dat de minister geen elementen overneemt uit het advies van de commissie voor Vreemdelingenzaken betreffende de eenmalige maatregel. Wat wordt gedaan met de suggestie uit dat advies dat in de laatste fase voor een uitzetting alsnog een toetsing op schrijnendheid plaatsvindt? Heeft de minister hiervoor al een procedure bedacht? Wanneer komt de notitie over de positie van kinderen in de asielprocedure? De heer De Vries stelt het op prijs als deze voor de zomer kan worden behandeld. Hij meent dat over de Somalische asielzoekers te zijner tijd een bredere gedachtewisseling moet plaatsvinden daar de brief van de president van Puntland te weinig houvast voor een uitvoerige behandeling biedt. De minister merkt o.a. in haar brief van 13 april jl. op dat de president van Puntland geen bezwaar maakt tegen zelfstandige terugkeer van Somalische uitgeprocedeerde asielzoekers en dat zij erop vertrouwt dat op dat punt geen beletselen zijn. De bewindsvrouw schrijft ook dat zij zeer hecht aan een goede samenwerking met de Somalische de facto autoriteiten. Heeft zij daar contact mee gehad? De EU-staat is volgens de brief in dit verband bedoeld als een reisdocument en niet als grensoverschrijdingsdocument. Kan de minister de relevantie van dit verschil duidelijk maken, aangezien tijdens de reis naar Somalië nogal wat grenzen moeten worden overschreden?

De processtukken lezend van de procedure die een groot aantal organisaties tegen de Staat hebben aangespannen, valt het de heer De Vries op dat de praktijk om aan mensen die moeten terugkeren naar Somalië en uitgezet worden in Nairobi documenten en met name een paspoort te verstrekken inmiddels gestaakt is. De landsadvocaat stelt echter dat het niet ondenkbaar is dat deze praktijk in de toekomst wordt hervat. Waarom is men hiermee gestaakt? En waarom meent de minister dat deze gang van zaken in de toekomst hervat kan worden?

Van 6 november 2003 tot 10 maart 2004 zijn de minister 81 vragen gesteld. Daarvan zijn er maar 8 binnen de termijn van 3 weken beantwoord. Over de resterende 73 vragen kreeg de Kamervoorzitter slechts 25 maal een uitstelbericht en over 48 vragen niet. De beantwoording van die 48 vragen nam gemiddeld 35 dagen in beslag. Bij 22 vragen duurde het tussen de 22 en de 30 dagen, bij 13 tussen de 30 en 40 dagen en bij 5 kostte het meer dan 50 dagen. Wil de minister meer aandacht besteden aan het beantwoorden van vragen van de Kamer?

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) vraagt allereerst de aandacht van de minister voor de situatie van een Iraanse man die op dit ogenblik in het uitzetcentrum Schiphol zit. Hij heeft een dwarsleasie en lijdt aan ernstige epilepsie-aanvallen. De fractie van GroenLinks heeft hierover aan de minister vragen gesteld. Het stoort mevrouw Vos zeer dat, voordat deze vragen beantwoord zijn, betrokkene is overgebracht naar Schiphol. Ook de behandeld fysiotherapeut was niet op de hoogte van overbrenging naar het uitzetcentrum en had speciale voorzieningen getroffen. Het is volgens haar een goede gewoonte dat dit soort stappen niet wordt gezet voordat Kamervragen behandeld zijn. De Iraanse man heeft een asielerzoek ingediend omdat hij, naar zijn zeggen, opzettelijk in Iran is aangereden door de Iraanse geheime dienst. Hij kan zichzelf niet verzorgen en heeft in Iran geen familie die dat kan doen. Is het mogelijk dat betrokkene op grond van medische beperkingen alsnog een asielerzoek indient? Kan de minister garanderen dat iemand in zo'n positie in Nederland nooit op straat belandt?

De cijfers in de rapportage Vreemdelingenketen zijn duidelijk, maar het menselijke aspect wordt verhuld. Bij asielaanvragen en reguliere zaken is een dalende tendens te ontdekken. Mevrouw Vos is er bezorgd over dat de rechtsbescherming van vreemdelingen in het gedrang komt. Wanneer komt de reactie van de minister op het rapport van de adviescommissie vreemdelingenzaken «Naar één snelle en zorgvuldige asielerprocedure»? In 2003 zijn slechts 8 500 mensen in de opvang opgenomen. Wat is er met de overige 5 000 mensen gebeurd? Bijna 18 000 mensen zijn in 2003 met onbekende bestemming vertrokken. Is er zicht op de situatie van deze enorme groep?

Mevrouw Vos mist in de rapportage een opmerking over de de facto afschaffing van de referentenprocedure bij de aanvraag van de MVV's. Om dubbel werk te voorkomen was het in het verleden mogelijk om vanuit Nederland advies in te winnen over de slagingskansen van een MVV-aanvraag voor iemand die uit het buitenland naar Nederland wil komen. Tegen afwijzing van deze adviesaanvraag waren altijd bezwaar en beroep mogelijk. Enige tijd geleden is radicaal met dit soepele systeem gebroken. Een negatief advies in de referentenprocedure wordt niet langer als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht gezien. Mensen worden nu gedwongen, een kostbare en tijdrovende MVV-aanvraag bij de ambassade te starten. Dit is contraproductief en bureaucratisch. De aanvragers worden hier het slachtoffer van. Wat is de reactie van de minister hierop?

Het advies van de Adviescommissie vreemdelingenzaken is duidelijk en biedt een sterk kader om het begrip «schrijnende gevallen» nader in te vullen. Mevrouw Vos vindt het jammer dat de minister dit advies niet bij haar eigen plannen kon betrekken. Zij vindt het vreemd dat de bewindsvrouw in haar brief van 19 maart een verklaring geeft voor het niet meenemen van het advies die erop neerkomt dat de adviescommissie de komst van haar ongevraagde advies niet heeft gemeld aan de Kamer of de minister. Een aantal belangrijke punten uit dat advies zijn eerder opgenomen in de motie-Varela waarin de Kamer de regering oproep om deze eenmalige maatregel vorm te geven. De Kamer heeft altijd de mate van inburgering van belang geacht. Ook de adviescommissie spreekt hierover. Mevrouw Vos wil dat de gemeenten een taak krijgen bij het vaststellen van de mate van inburgering. Op die manier wordt recht gedaan aan de grote zorgen die in vele plaatselijke samenlevingen bestaan rondom de asielzoekers. De minister brengt als enig argument hier tegenin dat bestaande afspraken met gemeenten moeten worden opengebroken. Mevrouw Vos wil dat de mate van inburgering een plaats krijgt in de beoordeling en dat gemeenten hierbij een rol spelen. De bewindsvrouw vindt dat subjectieve criteria moeilijk toetsbaar zijn, maar dit geldt ook voor het samenstel van factoren waar de minister nu mee werkt. Kan dit advies tóch worden meegenomen? Kan de bewindsvrouw met betrekking

tot de wijze waarop de IND de norm van «schrijnende gevallen» hanteert nader inzicht geven in de afhandeling daarvan? Geeft de IND over elk verzoek van een schrijnend geval de minister advies? Bekijkt de bewindsvrouw – zoals zij de Kamer heeft toegezegd – al deze adviezen en geeft zij uiteindelijk een oordeel? Kan zij de Kamer een rapportage sturen waarin de redenen onderbouwd wordt om een gezin uit elkaar te halen? Mevrouw Vos merkt op dat het EHRM (Europees Hof voor de Rechten van de Mens) een voorlopige voorziening, een rule 39, heeft getroffen waarin de Nederlandse overheid wordt verzocht om af te zien van uitzetting van Somaliërs totdat op algemene vragen genoegzaam antwoord is gegeven. De minister geeft hier alleen in een individueel geval gevolg aan. Haar brief maakt het eens te meer duidelijk dat de uitzetting niet goed geregeld is. Kan de minister opheldering geven over het juridische gesteggel. Wil zij, in afwachting van duidelijkheid van het EHRM, afzien van uitzetting? Uitzetting komt erop neer dat Somaliërs in Dubai en Nairobi overgeleverd worden aan tussenpersonen die mogelijk valse papieren moeten regelen. Kan de minister aangeven welke specifieke terugnameovereenkomsten bestaan en hoe de doortocht via Dubai en Nairobi plaatsvindt? Welke organisaties zijn hierbij betrokken? Wat is de status van de doorreis-papieren die Somaliërs krijgen? Is dat legaal, moet er smeergeld betaald worden om de papieren te verkrijgen en wat gebeurt er met Somaliërs die aan de grens worden tegengehouden? Zijn er al Somaliërs opgepakt bij deze manier van uitzetting? Deze groep is een goede casus waaraan kan worden getoetst of de minister de toegezegde objectiveringen van het buiten-schuld criterium toepast.

De heer **Visser** (VVD) vindt het totaalbeeld uit de jaarrapportage 2003 niet opzienbarend. Het is in lijn met eerdere rapportages en debatten hierover. De invloed van de «14-1»-brieven en het moratorium-Irak was bekend. Evenals mevrouw Vos vraagt hij hoe de uitstroom van een grote groep mensen is opgebouwd. Kan de minister over 2003 een kwantitatief en kwalitatief oordeel geven over het proces omtrent plaatsing van statushouders in gemeenten? Kan zij in dit opzicht een voorspelling doen voor 2004? Wat gebeurt er als gemeenten hun taakstelling niet halen? Krijgen zij via het Gemeentefonds een budget voor integratie voor de statushouders die in de gemeente komen wonen? Klopt het dat gemeenten die de taakstelling niet halen op hun integratiebudget geld overhouden? Het is de heer Visser opgevallen dat uit het overschietende integratiebudget noodopvang wordt gefinancierd voor mensen die uitgeprocedeerd zijn, hetgeen een merkwaardige gang van zaken is. Wat is de reactie van de minister hierop?

Het valt de heer Visser op dat bij het percentage gehonoreerde c.q. afgevozen asielaanvragen in 2003 de categorie overige landen verhoudingsgewijs enorm is toegenomen, doordat aanvragen uit Afghanistan en Irak zijn afgenomen. Kan de minister hierop een toelichting geven?

Bij de overdracht van taken van de Vreemdelingendienst naar de IND worden verschillende data genoemd: 1 april en 1 december. Welke datum is juist, welke taken worden overdragen en hoe verloopt het proces? Hoe is de overdracht van taken kwalitatief gewaarborgd? De vrees bestaat dat de kennis en ervaring bij de Vreemdelingendienst bij het in behandeling nemen van aanvragen niet altijd gewaarborgd worden door de diensten die deze taken nu overnemen.

Het aantal hoger beroep-zaken regulier is met 101% toegenomen. Is dit een zorgelijke ontwikkeling of is dit een eenmalig iets? Zegt dit percentage iets over de uitkomst van de hoger beroep-zaken? Kamer en kabinet moeten nadere afspraken maken over de wijze van rapporteren als de invoering van de Vreemdelingenwet is gerealiseerd. De heer Visser benadrukt dat bij het opstellen van de rapportage de afspraken in het oog moeten worden gehouden die bij de begroting gemaakt zijn in het kader van de VBTB en de daarbij genoemde streefdata.

De heer **Nawijn** (LPF) merkt op dat het bij het vreemdelingenbeleid om meer gaat dan om details. Het gaat hem om de vraag hoeveel mensen Nederland binnenkomen en hoeveel er vertrekken: een analyse van het migratiesaldo. De minister heeft een rapportage hierover aangekondigd, maar volgens hem beschikt het CBS al over deze cijfers. Hij spoort de minister aan, te bezien of over hoofdlijnen van het immigratiebeleid kan worden gediscussieerd.

De heer Nawijn complimenteert de minister met de wijze waarop zij het asielbeleid uitvoert. Hij spoort haar aan om de oude groep snel en soepel af te handelen. De minister mag, wat hem betreft, individueel veel meer gebruik maken van haar discretionaire bevoegdheid.

Zoals bekend, vindt de heer Nawijn de uitstroom van vreemdelingen, inclusief uitzetting, een belangrijk punt. De Koninklijke marechaussee klaagt over te weinig materieel bij het moeilijke werk van uitzetten. Kent de minister deze geluiden en heeft zij een oplossing in dezen? Bij Hazeldonk worden vreemdelingen tegengehouden, maar de marechaussee moet ze daarna onmiddellijk weer laten gaan omdat de Vreemdelingendienst ze niet kan vastzetten en ze weer de straat op stuurt. Deze mensen komen dan weer via een andere grenspost het land binnen. In een periode van drie maanden is dit 70 keer voorgekomen. Kan hierop snel gereageerd worden?

De heer Nawijn mist in de rapportage de uitzettingsproblemen per land. Hij vraagt om een overzicht van landen waarmee uitzettingsproblemen zijn. De druk op landen die hun eigen onderdanen niet terugnemen moet, liefst in EU-verband, worden verhoogd.

Klopt het dat het COA (Centraal orgaan opvang asielzoekers) andere taken op zich neemt omdat de opvang terugloopt? Wat is haar standpunt hierover?

De heer Nawijn spoort de minister aan om met een aantal landen verdragen te sluiten over het uitzetten van gevangenisstraffen in de landen van herkomst. Met Thailand is nu een verdrag gesloten om de heer Kuyt uit de gevangenis aldaar te krijgen. Waarom kan dit niet andersom? Als met andere landen een dergelijk verdrag wordt gesloten, dan kunnen, na veroordeling, alle illegalen uit die landen snel naar het land van herkomst worden teruggestuurd. Minister Bot ontving dit idee positief en zou daarover met minister Donner spreken.

De heer **De Wit** (SP) vraagt onder verwijzing naar de «14-1»-brieven of het juist is dat de mensen die als schrijnend geval zijn aangemerkt en hier mogen blijven, de volle laag aan leges moeten betalen. Vindt de minister dit redelijk? Zij heeft verleden jaar toegezegd dat zij voor die zeer hoge leges een nieuw plan zal indienen. Wanneer kan de Kamer dit tegemoet zien?

In het debat op 9 februari is over de checklist gesproken die via het tv-programma NOVA bekend werd. De minister legde uit dat het ging om een overzicht van aandachtspunten voor de IND. Naderhand onthulden IND-ambtenaren in De Telegraaf hoe met het begrip schrijnendheid wordt omgegaan. De bewindsvrouw zei dat dit bericht niet klopte, maar de heer De Wit wil weten of zij alle dossiers gezien heeft. Als dit niet het geval is, wie heeft dan voor haar de selectie gemaakt? Wat bevatten de dossiers? Ging het om een samenvatting en een advies aan de minister of waren het dossiers die geselecteerd waren op mogelijke kansen? Heeft de bewindsvrouw uiteindelijk zelf de beslissing genomen?

De minister vindt het advies van de ACVZ (Adviescommissie voor vreemdelingenzaken) dat de Kamer pas op 9 februari 's ochtends onder ogen kreeg niet bruikbaar omdat er subjectieve elementen in zitten. De heer De Wit vindt dat het advies interessante invalshoeken heeft, omdat gekeken wordt naar de mate van inburgering, de belangen van kinderen en perspectieven met betrekking tot uitzetting. Hoe beoordeelt de minister zélf de mate van schrijnendheid? Hij betreurt het dat het advies te laat

was, maar hij weerspreekt het standpunt van de minister dat er subjectieve elementen in zitten. Hij vindt dat bij uitstek het oordeel van de minister over schrijnendheid subjectief is.

De AC-procedure is voortdurend onderwerp van discussie. De heer De Wit wijst op het rapport van Human Rights Watch, het advies van de ACVZ en op lagere rechters die problemen hebben met de AC-procedure. Is geen initiatief van de minister te verwachten in de zin van een wijziging van de Vreemdelingenwet op het punt van de AC-procedure? Indien dit het geval is, ligt het initiatief bij de Kamer.

Er is een nieuw ambtsbericht van Buitenlandse Zaken met betrekking tot Somalië. Wil de minister hierop snel reageren zodat de Kamer uitgebreid over Somalië kan praten? Het Europese Hof vraagt niet meer uit te zetten omdat dit onverantwoord is. Organisaties hebben een kort geding aangespannen tegen de uitzetting van Somaliërs. De uitspraak komt op 6 mei. Waarom schort de minister de uitzetting van alle Somaliërs niet op totdat de uitspraak van de rechter en het definitieve standpunt van het Europese Hof bekend zijn? Hoe kan iemand in Nairobi aan een Somaliër een paspoort verschaffen terwijl er geen Somalische regering is? Welke mensen doen dit? Het kan toch alleen maar om vervalste paspoorten gaan? De minister spreekt in antwoorden op Kamervragen over «de Somalische missies die ergens in grote steden zijn blijven hangen». Wat voor soort documenten worden verstrekt?

De minister zegt dat het in Puntland en in andere gebieden in Somalië veilig is. De heer De Wit wijst haar op de brief van Vluchtelingenwerk en op die van de minister van Puntland waarin staat dat uitgezette mensen niet welkom zijn. Mensen zijn alleen welkom als ze vrijwillig en zelfstandig komen en als ze clanverbanden kunnen aantonen. Mensen uit een andere omgeving zijn niet welkom en zeker niet als ze door Nederland zijn uitgezet. Vluchtelingenwerk wijst erop dat de door de minister aangegeven andere gebieden ook niet veilig zijn. Uit een recente IKON-documentaire bleek dat mensen die via de route-Dubai of Nairobi waren gestuurd in de gevangenis terecht zijn gekomen. Wil de minister hierover opheldering geven?

De dagvergoeding voor asielzoekers is al jarenlang niet geïndexeerd. Wordt het geen tijd deze vergoeding fors te verhogen?

Mevrouw **Lambrechts** (D66) vraagt de minister of zij kan toezeggen dat zij alle signalen omtrent de AC-procedure – de 48 uren-procedure – wil bundelen en de Kamer een reactie daarop toestuurt zodat daarover als apart punt uitvoerig van gedachten kan worden gewisseld. In de brief van Vluchtelingenwerk staat dat op dit moment nauwelijks beslissingen worden genomen over de procedures rondom de AMA's. Klopt dit? Tijdens het debat over de terugkeerregeling en de eenmalige procedures heeft de minister toezeggingen gedaan. Over de uitvoering van deze toezeggingen was verwarring en daarom heeft de Kamer gevraagd of de minister in een brief duidelijk wil maken hoe dit soort toezeggingen in instructies voor de IND wordt verwerkt. Een dergelijke brief heeft de Kamer echter nog niet ontvangen. Mevrouw Lambrechts zegt dat toezeggingen zijn gedaan voor mensen die voor hun partner een verblijfsvergunning aanvragen. Voorkomen moet worden dat zij eerst naar het land van herkomst terugmoeten met een machtiging voor voorlopig verblijf. Verder heeft zij de indruk dat er in werkelijkheid niet veel terecht komt van de beoordeling van de mate van schrijnendheid.

Klopt het dat Engeland in verband met het beleid terzake van Noord-Irak zijn voorbereidingen voor gedwongen terugkeer heeft stopgezet?

Mevrouw Lambrechts vraagt of er zicht op is hoe het degenen die teruggestuurd zijn naar Somalië vergaan is. Zijn ze ook onder Paars II al teruggestuurd? Hoe is dit geregeld? Als het niet lukt om terug te keren naar de twee veilige gebieden kan men, volgens de brief van de minister, naar Nederland terugkeren. Lukt dit ook? Wie beoordeelt dit?

Het antwoord van de minister

De **minister** merkt op dat van veel asielzoekers de nationaliteit niet objectief kan worden vastgesteld wegens het ontbreken van documenten. Het aantal vreemdelingen dat in de registratie met onbekende nationaliteit is opgenomen is toegenomen vanwege de bijzondere eisen die vanuit de BPR/GBA (basisadministratie persoonsgegevens/gemeentelijke basisadministratie voor persoonsgegevens) daaraan worden gesteld. Het zicht op de gestelde nationaliteit blijft in de IND-systemen wel behouden. Het heeft dus geen invloed op de procedure. De gemeenten zijn bij de taakoverdracht van de taken van de Vreemdelingendienst met een schone lei begonnen, dus zonder achterstanden. De medewerkers bij de gemeenten zijn tijdig opgeleid en er is een speciale info-lijn voor ketenpartners opgesteld. Na het incident in Roermond zijn de boosdoeners in bewaring gesteld. Er wordt druk gewerkt aan een structurele aanpassing van de regelgeving. Dit soort aanvragen krijgt bij de IND voorrang. Er wordt alles aan gedaan om de behandelingsperiode tot drie maanden te beperken. Wanneer is de uitplaatsing van statushouders op orde? Er wordt veel druk op gemeenten uitgeoefend om de uitplaatsing te versnellen. Er is bestuurlijk overleg gevoerd met de minister van VROM, de VNG en het IPO. Afgesproken is dat de achterstanden eind 2004 moeten zijn weggewerkt. Dan is de streeftermijn van drie maanden gehaald. Het grote aantal mensen uit Ecuador aan de grens was een incident. Gepoogd werd om in de transfer-ruimte in Schiphol, op doorreis naar Madrid, toegang tot de EU te krijgen. Inmiddels is de aanpak van Spanje en Nederland gelijk getrokken, waardoor het probleem is opgelost. De minister zal schriftelijk reageren op de vraag of ouders die met een onbekende bestemming vertrekken en hun kinderen achterlaten, strafrechtelijk kunnen worden vervolgd. Van een dergelijk achtergelaten kind worden vingerafdrukken genomen, waardoor de identiteit en nationaliteit gemakkelijker is te achterhalen. Op deze manier wordt getracht kind en ouders sneller te herenigen. Het streven is om binnenkort, mogelijk met Zweden, een missie naar Puntland te realiseren. Wat gebeurt er met mensen die niet toegelaten worden? In het geval Nederland een vreemdeling heeft teruggenomen die de toelating tot Somalië is geweigerd, het Verdrag van Chicago, kan deze in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning. De persoon in kwestie wordt getoetst op het buitenschuld-criterium. In de praktijk is dit nog niet voorgekomen. In 2003 en 2004 zijn 21 Somaliërs door tussenkomst van de IOM (Internationale Organisatie voor Migratie) teruggekeerd, 16 waren in het bezit van een EU-staat. In 2003 zijn 9 personen via Dubai teruggezonden, in 2004 waren dat 7 personen. Via Nairobi zijn in 2003, 24 personen teruggezonden naar Somalië en in 2004 zijn 11 personen via deze route naar hun land van herkomst teruggekeerd. De bewindsvrouw zal later terugkomen op de passage in de brief van Vluchtelingenwerk over het Verdrag van Chicago betreffende rechten aan lidstaten en niet aan luchtvaartpassagiers/reizigers. De minister heeft deze ochtend de commissie leeftijdsonderzoek geïnstalleerd. Inderdaad is geconstateerd dat AMA's die in Angola aankomen door hun ouders worden opgehaald. Dit laat onverlet dat het weeshuis dat door ontwikkelingssamenwerking gefinancierd is een goede functie in de Angolese samenwerking heeft, omdat daar nu allerlei kinderen vanuit Angola worden opgevangen. Er heeft inderdaad nog nooit een AMA die uit Nederland naar Angola is teruggestuurd in het kinderopvanghuis gezeten. Na de stapsgewijze overdracht van de toelatingstaken van de Vreemdelingenpolitie aan de IND zijn de doorlooptijden met betrekking tot de MVV aanmerkelijk verbeterd, tot negen weken. De overdracht-VVR heeft later plaatsgevonden. De MVV is op 1 april 2003 overgedragen en de VVR op 1 september 2003. De effecten daarvan zijn op dit moment nog niet zichtbaar. De bewindsvrouw verwacht dat tegen het einde van het jaar de doorlooptijden-VVR een verbetering laten zien. Bezwaarzaken hebben,

helaas, tot nu toe geen prioriteit kunnen krijgen. De IND is thans doende een projectmatige aanpak van de bestaande achterstanden voor te bereiden. De verwachting is dat dit eind 2004 gerealiseerd is. Er zijn klachten over de bereikbaarheid van de IND. Sinds 1 december heeft de IND een 0900-informatienummer geopend. De werking daarvan is op sommige onderdelen niet toereikend gebleken. Bij met name het onderdeel verlengingen en terugkeervisa deden zich problemen voor. De capaciteit van de IND is recent sterk vergroot waardoor de bereikbaarheid duidelijk is verbeterd. De geluiden over de slechte bereikbaarheid van de IND hebben ertoe geleid dat de minister en de dienst de bereikbaarheid in de gaten houden. Verwacht wordt dat de verbetering voortzet en structureel wordt.

De achterstand bij de behandeling van verzoeken tot verlenging wordt veroorzaakt door de problemen met de informatievoorziening tussen de vreemdelingenpolitie en de IND na de overdracht van de taken van de vreemdelingenpolitie aan de IND. Deze problemen zijn van tijdelijke aard. In sommige gevallen ondervinden vreemdelingen daarvan nadelige gevolgen, met name als zij uit Nederland willen vertrekken met het oogmerk om later terug te keren. Voor dat doel kan om een terugkeervisum gevraagd worden, waarvoor leges zijn verschuldigd. De regelgeving laat geen ruimte voor ontheffing. Er wordt hard gewerkt aan de oplossing van het probleem. Verwacht wordt dat binnen enkele maanden een oplossing bereikt is. De minister beaamt dat de huidige situatie, waarin buiten de schuld van betrokkenen leges moet worden betaald, geen schoonheidsprijs verdient. Zij zal de kwestie in onderzoek nemen en passende maatregelen treffen, waarover de Kamer zal worden geïnformeerd.

Voor de beantwoording van Kamervragen is informatie van andere partijen nodig. Het gaat vaak om vragen die individuele gevallen betreffen en beantwoording daarvan kost tijd. De bewindsvrouw deelt de zorg van de Kamer en constateert dat verbetering noodzakelijk is. Zij verzekert de Kamer dat zij haar ambtenaren hierop heeft aangesproken en dat zij structureel aandacht zal besteden aan de snelheid van het beantwoorden van Kamervragen. Zij beaamt dat de beantwoording zoveel mogelijk binnen de daarvoor vastgestelde termijn moet geschieden.

De reactie van het kabinet op het advies van de ACVZ inzake de AC-procedure zal de Kamer begin juni bereiken. Tijdens het terugkeerproces zal een team deskundigen iedere individuele zaak bekijken. Dit team bestaat uit mensen van de IND, COA en Vreemdelingenpolitie, aangevuld met mensen uit terugkeerorganisaties. Het team heeft de duidelijke instructie dat wanneer men merkt dat een bepaalde situatie schrijnend is geworden, deze aan de minister wordt voorgelegd. Zoals zij al eerder heeft toegezegd zal zij met haar hart naar zo'n schrijnende situatie kijken. Op de brieven van mensen die vinden dat zij in een schrijnende positie verkeren zet de minister haar paraaf. Daarna worden de brieven naar de IND doorgezonden en daar wordt bezien of er objectieve gronden zijn om een aanvraag niet in behandeling te nemen. De bewindsvrouw heeft duizenden dossiers beoordeeld op schrijnendheid. De teams die zich bezighouden met de terugkeer van individuele asielzoekers hebben de instructie om zeer zorgvuldig te kijken naar nieuwe schrijnende situaties.

De plaatsing in het uitzetcentrum van de uitgeprocedeerde gehandicapte Iraanse asielzoeker heeft na afstemming van Vreemdelingenpolitie, de burgemeester en IND plaatsgevonden. In het uitzetcentrum is voldoende medische zorg aanwezig. Dagelijks vindt een controle plaats. De zaak zelf noch de medische omstandigheden, al is betrokkene gehandicapt in Nederland aangekomen, vormen aanleiding om in het verblijf van betrokkene te berusten.

Wat het beantwoorden van schriftelijke vragen omtrent individuele

gevallen betreft, merkt de minister op dat zij de Kamer graag duidelijk wil informeren maar dat de Wet op de privacy hieraan grenzen stelt.

Op 18 000 personen is de status MOB (met onbekende bestemming) van toepassing. Bij de uitoefening van het vreemdelingentoezicht blijkt dat slechts een beperkt aantal hiervan in Nederland wordt aangetroffen. De ACVZ meent dat een heroverweging van de eenmalige regeling niet opportuun is. Daarnaast meent zij dat bij een nadere beoordeling van individuele gevallen een bepaalde maatstaf moet worden aangelegd. De ACVZ presenteert haar advies niet als een nieuwe regeling, maar als een invulling van het begrip schrijnendheid. Bij debatten hierover heeft de minister steeds duidelijk gemaakt dat voor het begrip schrijnendheid geen criteria gegeven kunnen worden, omdat het gaat om een samenspel van individuele factoren. Dit betekent dat zij het ACVZ-advies op dit punt naast zich neer heeft gelegd. Het andere deel van het advies heeft zij ook niet kunnen betrekken bij het Kamerdebat omdat het pas vroeg in de ochtend van het debat beschikbaar kwam. Ter verduidelijking wijst de bewindsvrouw op de afspraken die rondom de asielprocedure gemaakt zijn. De gronden waarop iemand in Nederland mag blijven, zijn gerelateerd aan de onveiligheid in het land van herkomst. De mate van inburgering is geen grond om iemand een verblijfsvergunning te verstrekken.

Op 12 januari 2004 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan in de zaak van de MVV-referentenprocedure. De afdeling heeft vastgesteld dat de referentenprocedure geen wettelijke basis heeft en dat daarom een advies over afgifte van een MVV niet aanvechtbaar is. Een advies is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Wie rechtsmiddelen wil aanwenden moet een MVV-aanvraag bij de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging in het land van herkomst indienen. Omdat in enkele gevallen het bezwaar niet ontvankelijk is verklaard en dit heel onwenselijke gevolgen kan hebben, heeft de minister besloten te voorzien in een beperkte overgangsregeling, hetgeen aan de Kamer is meegedeeld per brief van 21 april. Daarin zijn tevens de Kamervragen van de heer De Wit beantwoord. Momenteel is een regeling in voorbereiding die zij zal gelden voor zaken waarin op het moment van het niet-ontvankelijk verklaren van het bezwaar inmiddels is aangetoond dat aan alle voorwaarden werd voldaan. Voor deze specifieke categorie zal gelden dat, wanneer een nieuw verzoek om advies dan wel een MVV-aanvraag in het buitenland wordt ingediend, de uitkomst alsnog positief zal zijn. Een voorbehoud hierop is gelegen in wettelijke beletselen om alsnog in te willigen of in gewijzigde omstandigheden in de situatie van referent of vreemdeling die aan inwilliging in de weg staan.

Er is sprake van een zorgvuldige terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers naar Somalië. Dit is continu onderwerp van aandacht bij de uitvoering van het vreemdelingenbeleid. Het huidige ambtsbericht van het ministerie van Buitenlandse Zaken geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat gedwongen terugkeer niet mogelijk zou zijn vanwege de algemene veiligheidssituatie. Ook het ontbreken van een centrale overheid in Somalië staat de terugkeer van Somaliërs niet in de weg. Het ontbreken van een officiële internationaal erkende instantie die reisdocumenten kan verstrekken, compliceert het terugkeerproces echter wel. Ondanks het ontbreken hiervan zijn sommige Somaliërs nog in het bezit van een nationaal paspoort waarmee tevens wordt gereisd. Er zijn geen gevallen bekend van Somaliërs die als gevolg van het reizen op een Somalisch paspoort bij aankomst in Somalië niet zijn geaccepteerd. Omdat er geen rechtstreekse vliegverbindingen zijn tussen Nederland en Somalië vinden terugzendingen plaats via Kenia en de Verenigde Arabische Emiraten. Met de emigratie-autoriteiten van Nairobi en Dubai zijn afspraken gemaakt over het transiteren van Somalische vreemdelingen. De vreemdelingen zijn in het bezit van een EU-staat die geldig is voor de reis tot en met de eindbestemming in Somalië en reizen onder begeleiding van de Koninklijke marechaussee naar de luchthaven van Dubai of Nairobi. Voor beide

routes geldt dat vreemdelingen tijdens de transit kunnen aangeven naar welke Somalische eindbestemming zij wensen terug te keren. Op deze wijze wordt getracht, Somalische vreemdelingen zoveel mogelijk te faciliteren. Vanuit zowel Dubai als Nairobi vindt de doorreis naar een bestemming in Somalië zelfstandig niet geëscorteerd plaats. Vanuit Nairobi en Dubai zijn diverse Somalische bestemmingen bereikbaar.

Afgelopen vrijdag heeft het Europese Hof een zogeheten interim-measure opgelegd. Zoals bij eerdere zaken, is de uitzetting in deze zaak opgeschort in afwachting van de inhoudelijke behandeling van de zaken door het Hof. De maatregelen gelden voorlopig tot 25 mei a.s. Het Hof kan de opgelegde maatregelen wederom verlengen of een inhoudelijke beslissing nemen. De minister is van mening dat de door het Europese Hof opgelegde maatregelen in de zeven zaken geen betekenis heeft voor andere individuele Somalische zaken. De Raad van State heeft dit standpunt inmiddels in twee zaken gesanctioneerd; bij uitspraak van 19 maart en van 14 april jl. Het Europese Hof heeft geen inhoudelijke beoordeling van de zaken gegeven. Verder heeft de Raad van State inmiddels het standpunt van Nederland ten aanzien van terugkeer naar Somalië gesanctioneerd. De bewindsvrouw ziet daarom geen reden om een ander beleid te voeren. De uitstroom op dit moment uit de opvang bestaat uit personen die na het definitief worden van hun afwijzing uit de opvang en uit Nederland worden verwijderd. Daarnaast vertrekken statushouders naar de reguliere huisvesting. Tot slot kiezen asielzoekers, lopende de procedure, er zelf voor om de opvang te verlaten. Is er een verklaring voor de stijging van het percentage inwilliging asiel? Natuurlijk wordt dit percentage beïnvloed door het gevoerde beschermingsbeleid. In de rapportageperiode was sprake van categoriaal beschermingsbeleid voor verschillende Afrikaanse landen. Het aandeel van deze landen in de totale instroom is in de afgelopen periode toegenomen. Daarnaast sluit de minister niet uit dat de daling van de uitstroom ook een kwalitatieve component kent in die zin dat kansloze asielzoekers afzien van het indienen van een aanvraag in Nederland. Een beter onderbouwd inzicht zal in de periodieke cohort-rapportage, die binnenkort aan de Kamer gestuurd wordt, gegeven worden.

Het aantal beroepszaken waarover is gerapporteerd betreft het aantal behandelde zaken. De capaciteit van de vreemdelingenkamers is in 2003 flink uitgebreid en dit verklaart de stijging in de aantallen. Het percentage beroep zelf is niet echt veranderd.

Ingaande op de vraag naar uitplaatsing van statushouders in relatie tot het integratiebudget. Gemeenten worden gesubsidieerd naar rato van het aantal nieuwkomers dat zij opnemen. Indien een gemeente geen statushouders opneemt, krijgt zij ook geen geld. De minister zegt toe dat zij bij het opstellen van de rapportage niet alleen de feitelijke doorlooptijden, maar ook de streeftermijnen waarover in de begroting in het kader van de VBTB afspraken zijn gemaakt in het oog zal houden. Deze rapportage zal de Kamer na het mei-reces worden toegezonden.

De minister juicht een debat over de hoofdlijnen van het immigratiebeleid toe. Zij zal de achterstand bij de oude groep van 26 000 gevallen voortvarend afhandelen. Op dit moment vinden voorbereidende activiteiten plaats. De bewindsvrouw herhaalt haar opmerking dat zij hierbij aandacht zal schenken aan de schrijnende gevallen.

Op de vraag of criminele illegalen sneller naar het land van herkomst kunnen worden teruggezonden, zal de minister bij de behandeling van de Illegalennota terugkomen.

Uitgeprocedeerde asielzoekers krijgen geen Nederlandse les bij het COA. Wel kunnen statushouders bij het COA Nederlandse les krijgen om de inburgering te versnellen. De minister zal nagaan of Nederlandse les bij het COA in Gelderland aan uitgeprocedeerde asielzoekers wordt gegeven en zal, zo nodig, maatregelen treffen.

De bewindsvrouw antwoordt ontkennend op de vraag of de schrijnende

gevallen – de 14-1 brieven – leges moeten betalen. In een aantal gevallen is abusievelijk leges gevraagd, maar dat zal worden rechtgezet.

Over Somalië is een nieuw ambtsbericht uitgebracht dat op 23 april jl. openbaar is gemaakt. Het beleid voor Somalië is ongewijzigd. De Kamer krijgt dan ook geen brief hierover. De minister heeft de Kamer al gemeld dat voortaan jaarlijks aan de hand van de loon- en prijsbijstelling in de rijksbegroting zal worden gezien of de toelage van asielzoekers kan worden bijgesteld.

De toezegging over de procedure waarbij de partner terug moet naar het land van herkomst om een MVV aan te vragen – de mate van schrijnendheid – wordt meegenomen in het kader van de voorbereiding van het project terugkeer. De bewindsvrouw zal nagaan of de Kamer over dit project een afschrift van een brief aan de burgemeesters heeft ontvangen betreffende een plan van aanpak en de wijze waarop de terugkeer van de 26 000 wordt georganiseerd.

Human Rights Watch, het ACVZ en de Raad van State hebben in 2003 aangegeven dat het beleid van de minister inzake begeleiding van minderjarige asielzoekers moet worden aangepast. Zij heeft deze raadgeving ter harte genomen en zij beraadt zich op alternatieven voor deze groep die zij binnen haar algemene beleid kan inzetten. Intussen heeft zij de IND geïnstrueerd. In iedere zaak wordt gezien of adequate opvang mogelijk is. Hiermee volgt zij de uitspraken van de Raad van State en de opmerkingen van genoemde organisaties. Zij kan hierdoor over veel zaken beslissen. Een kleine groep echter wacht nog op een definitieve beslissing die pas kan worden genomen nadat de minister haar beleid, maar verwachting medio mei, heeft bepaald.

Het is de minister niet bekend dat in het Verenigd Koninkrijk de voorbereidingen voor terugkeer naar Noord-Irak gestopt zijn. Zij zal hiernaar navraag laten doen. Binnenkort komt er een nieuw ambtsbericht voor Irak. In juni zal zij met het kabinet een standpunt bepalen over het te voeren asielbeleid voor Irak. Tot dan toe wordt het huidige beleid voortgezet.

De **voorzitter** concludeert dat de Kamer zich terughoudend moet opstellen bij het aan de orde stellen van individuele gevallen tijdens een publiek debat. Schriftelijke vragen die doorgeleid zijn, behoren uiteraard beantwoord te worden. Zij stelt voor dat de commissie tijdens een procedurevergadering beziet of privacygevoelige vragen over individuen van te voren aan de minister kunnen worden voorgelegd zodat zij hierop nader kan ingaan.

Tot slot stelt de voorzitter voor om de volgende dag tijdens een procedurevergadering te bespreken of voortzetting van dit algemeen overleg na het mei-reces nodig is.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
De Pater-van der Meer

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Beuker